

physical education and sports to rehabilitation work with children with disabilities : a teaching manual]. Kramatorsk.

7. Maslov, V. Y. (1990). *Vushee fizkul'turnoe obrazovanye sehodnya y zavtra*. [Graduate physical education today and tomorrow]. Moscow.

8. Matroshylin, O. H. (2006). *Osnovy zahal'noyi fizioterapiyi ta – kurortolohiyi: [navchal'nyy posibnyk]*. [Fundamentals of General physiotherapy and balneology: [tutorial]]. Drogobych.

9. Prykhoda, I. V. (2007). *Orhanizatsiyno-metodolohichni pidkhody do profesynoyi pidhotovky fakhivtsiv z fizychnoyi reabilitatsiyi v Ukraini*. [Organizational and methodological approaches to training of specialists of physical rehabilitation in Ukraine]. Kyiv.

10. Selynho, Dzh. (2001). *Rukovodytely sferu obrazovannya obsuzhdayut kachestvo podhotovky uchyteley y potrebnosti byznesa*. [The heads of education to discuss the quality of teacher training and business needs]. Moscow.

ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРА

ДОЛИННИЙ Юрій Олексійович – кандидат педагогічних наук, доцент, докторант кафедри педагогіки і методики технологічної освіти Глухівського національного педагогічного університету імені О. Довженка.

Наукові інтереси: професійна підготовка майбутніх учителів.

INFORMATION ABOUT THE AUTHOR

DOLYNNYI Yuriy Olexeevich – Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor, doctoral candidate of the Department of pedagogy and methods of technological education of Glukhiv national pedagogical University named after A. Dovzhenko.

Circle of research interests: professional preparation of future teachers.

Дата надходження рукопису 25. 10. 2017 р.

Рецензент – д.п.н. професор Н. С. Савченко

УДК 37.378

ЗОРОЧКІНА Тетяна Сергіївна –

кандидат педагогічних наук,
доцент Черкаського національного
університету імені Богдана Хмельницького
e-mail: zvezdochcina@gmail.com

**СУТНІСТЬ І ПРОВІДНІ ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ ВИЩОЇ ПЕДАГОГІЧНОЇ ОСВІТИ У
ВЕЛИКІЙ БРИТАНІЇ У ХХ ст.**

Постановка та обґрунтування актуальності проблеми. В перші роки ХХ століття в процесі підготовки вчителів у Великій Британії використовувалися психологічні підходи і концепції, причому не обов'язково англійських авторів. Нові напрямки в психології, такі як психоаналіз, гештальт-психологія, біхевіоризм на думку багатьох дослідників, виникли в цей час в зміст підготовки вчителів увійшли дещо пізніше [1].

З початку ХХ століття на всіх педагогічних відділеннях університетів стали відкриватися кафедри історії педагогіки, починають захищатися магістерські і докторські дисертації по історико-педагогічних проблем [2].

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Різні аспекти освіти Великої Британії досліджували Г. Алексевич, Ю. Алфьоров, Н. Воскресенська, Б. Вульфсон, О. Глузман, Ю. Кіщенко, О. Леонтьєва,

Т. Мойсеєнко, Л. Пуховська, А. Парінов, Н. Яцишин та ін.

Мета статті: розглянути сутність і провідні тенденції розвитку вищої педагогічної освіти у Великій Британії у ХХ ст.

Виклад основного матеріалу дослідження. До 1944 р. назріла необхідність в більш академічній підготовці майбутніх вчителів. Велика увага була приділена зростанню ролі вищої освіти, його загальнодоступності і ефективності. З'явилися різні типи шкіл граматична, що зберегла риси елітарності освіти; середня технічна школа, також дає можливість вступу до ВНЗ; середня «сучасна» школа, метою якої була підготовка учнів до трудової діяльності, яка потребує серйозної загальноосвітньої підготовки [3].

До 1947 року педагогічні коледжі забезпечували первинний тренінг вчителів під наглядом факультетів і відділень

університетів, що стежать за якістю викладання і навчання. Подібна система приносила свої плоди, так як зміцнювала і розширювала професійну і академічну боку підготовки студентів [4].

Багато зарубіжних дослідників зазначають, що у 50-ті рр. у Великій Британії для ліквідації дефіциту вчительських кадрів були необхідні кардинальні заходи, що вимагали в першу чергу великих матеріальних витрат, а британський уряд не вживало жодних кроків в цьому напрямку, більш того, він скорочував і витрати на освіту, що затримувало вчителів зарплату. У свою чергу різке скорочення вчителів спричинило закриття багатьох педагогічних коледжів і як наслідок призвело до скорочення кількості абітурієнтів.

Нововведення, які здійснюються в Великобританії в сфері вдосконалення педагогічної освіти, були продиктовані вимогами науково-технічного прогресу. На шляху здійснення нових тенденцій стояли серйозні соціальні і класові суперечності. У школах країни спостерігалася висока плінність педагогічних кадрів. Вчителі залишали школи з різних причин: через сімейні обставини, через перевантаження в школі, в зв'язку з скороченням. У зв'язку з усвідомленням брак кваліфікованої робочої сили і для підвищення престижу професії вчителя педагогічним коледжам було присвоєно статус вищих навчальних закладів [2].

Початок 60-х років у Великобританії ознаменувався бурхливим розвитком вищої університетської освіти, у країні став відчуватися гострий дефіцит висококваліфікованих кадрів і частка осіб з вищою освітою складала всього 6% від загальної численності активного населення країни, в той час як в США – 19 %, в Японії – 15 %. Майже 87 % вищого управлінського персоналу великих підприємств не мали вищої освіти. Справжньою вищою освітою на той час уважалася гуманітарна, а не професійна. Унаслідок свого традиційного академізму та відірваності від потреб суспільства – університети вже були не в змозі відреагувати на ту ситуацію, яка склалася в країні.

Відомий британський економіст лорд К. Б. Роббінс запропонував створити в країні спеціальний комітет, перед яким було поставлено основне завдання – проаналізувати ситуацію у вищій школі та запропонувати цілий комплекс заходів, спрямованих на зміцнення створеного становища.

У цьому контексті комітет сформував основні цілі вищої освіти: 1) підготувати не

тільки спеціаліста, а культурну людину, тобто окрім отримання спеціальних знань вища освіта потрібна формувати широкий кругозір; 2) забезпечення балансу між дослідженням та навчанням. Наукові дослідження – важлива функція вищої школи. Процес навчання буде більш ефективним, якщо його учасники володіють науковими методами пізнання; 3) розповсюдження вищими навчальними закладами культури та норм цивілізованого суспільства в оточуючий соціум. Важливо не тільки збільшити кількість навчальних місць у вищих навчальних закладах, а й бути провідниками нових ідей, створювати в регіоні особливу атмосферу.

Тому комітет Лорда Роббінса запропонував основні міри з виведення вищої школи з критичного стану: 1) розширити сектор вищої освіти за рахунок утворення нових університетів; 2) ввести бінарну систему вищої освіти; 3) збільшити строк навчання для отримання першої академічної ступені до чотирьох літ та її забезпечення досліджувальної підготовки [5].

У 60-х роках важливу роль в організації та контролі підготовки вчителів стали відігравати територіальні установи, які називалися «інститутами педагогіки». До 60-х років підготовка вчителів у Великій Британії стала державною проблемою. Зростання чисельності населення, розвиток техніки і сучасних технологій вимагали збільшення кількості вчителів і підвищення якості їх підготовки.

У 60-ті роки був введений ступінь бакалавра освіти. Введення ступеня бакалавра було кроком вперед до введення підготовки вчителів в систему вищої освіти. До кінця 70-х рр. 80% вчителів, мали ступінь, що говорить про підвищення загальної освіти вчительського складу.

Слід зазначити, що педагогічні навчальні заклади Великої Британії на той час не мали єдиного навчального плану і єдиних навчальних програм. Кожен навчальний заклад розробляв їх відповідно до рекомендацій свого інституту педагогіки. Таким чином, різний обсяг змісту і тривалість вивчення предметів приводили до неоднакової підготовки [3].

У 1966 році у країні закріплюється бінарна система, яка зумовила розподіл вищої освіти на два сектори (університетський та неуніверситетський), що відрізняються між собою якістю та об'ємом освітньої підготовки, розміром державного фінансування, ступенем контролю та автономії [5].

На початку 70-х рр. уряд Великої

Британії почав приділяти особливу увагу підготовці вчителів. З опублікуванням Доповіді Джеймса (James Report), тільки одна з рекомендацій якого, впровадження «індукції» (induction programme), тобто періоду підтримки для вчителів-початківців під час стажування, була втілена в життя.

В документі рекомендувалася наступна система багатоциклової педагогічної освіти: I цикл – 2-річна програма, що завершується дипломом про вищу освіту; II цикл – 2-річна програма, що завершується дипломом бакалавра; III цикл – удосконалювання протягом усього життя (різноманітні короткострокові та довгострокові курси) [6].

До 1973 року не було офіційних вимог щодо необхідності здобуття кваліфікації вчителя випускниками університетів для отримання місця роботи в школі. З 1973 р. професійно-педагогічна підготовка визнана необхідною.

Такі заходи дещо вплинули на вдосконалення підготовки педагогічних кадрів, а також сприяли підвищенню престижу вчительської професії. Незважаючи на позитивні зрушення, питання про створення комплексної уніфікованої системи педагогічної освіти не було вирішене. Завдання розробки проекту такої системи постало перед лордом Е. Джеймсом, колишнім директором граматичної школи в Манчестері, потім ректором Йоркського університету. Комітет під керівництвом Е. Джеймса у 1972 р. опублікував доповідь «Освіта та підготовка вчителів», у якій запропонував розділити підготовку педагогічних кадрів на три послідовні цикли: перший цикл передбачав здобуття вищої, «індивідуальної» освіти впродовж двох років; другий охоплював професійно-педагогічну підготовку майбутніх учителів (один рік навчання у вищому навчальному закладі, наступний – у школі); третій цикл передбачав підвищення кваліфікації.

Того ж року була видана Біла книга «План розвитку народної освіти», що узагальнила пропозиції комітету Джеймса та деталізувала офіційну політику в галузі освіти. Усувалася залежність коледжів від університетів, одночасно на університети покладалася функція регіонального координатора з питань освіти та підготовки вчителів, відповідального перед державним секретарем освіти [7; 8].

Білою книгою було запропоновано ввести нові три- та чотирирічні програми підготовки вчительських кадрів. Перші два роки академічної підготовки давали право отримати Диплом про вищу освіту (Diploma of Higher Education). Власник такого диплому

міг обрати один із трьох варіантів: працювати, здобувати академічний ступінь у вищих навчальних закладах різноманітного профілю чи, маючи бажання стати вчителем, продовжити навчання ще на один рік для отримання ступеня ординарного бакалавра педагогіки (ordinary BEd); успішне закінчення четвертого року навчання завершувалося присудженням ступеня бакалавра педагогіки вищого рівня (Honours BEd).

Як показало вивчення літературних джерел, за останні кілька десятиліть значні зміни відбулись і в педагогічній освіті Великої Британії. Аналізуючи динаміку змін у підготовці вчителів, британський учений Г. Бел зробив висновок, що за період з 50х по 80і роки педагогічна освіта країни пройшла кілька етапів розвитку, кожен із яких характеризувався певною концептуальною орієнтацією. Якщо у 5060і рр. головна увага приділялася спеціально-предметній підготовці вчителів, то в наступному десятиріччі педагогічна освіта змістила акценти в бік методичної підготовки [9].

Таким чином, до другої половини 1980-х рр. освітня політика в Великій Британії стала менш плюралістична, що до всього іншого підкріплювалося конфронтацією і суперечками між центральним урядом з одного боку і вчителями і місцевими органами народної освіти (Local Education Authorities, LEAs) з іншого. Головний натиск уряд робив на маркетизації, яка прагнула звільнити освітні установи від контролю місцевих органів народної освіти [2].

Слід зазначити, що 70-80-і рр. ХХ століття стали переломним моментом у розвитку британської педагогічної освіти. Зміни, які відбулися в системі середньої освіти через закриття різних типів шкіл і появи єдиної середньої школи послужили своєрідним поштовхом до подальших значних змін в системі педагогічної освіти і зміні його аксіологічних пріоритетів: орієнтація на підготовку вчителя, здатного навчати і виховувати рівноправного громадянина британського демократичного суспільства [10].

На основі аналізу наукових робіт і документів діяльності реформ британського уряду в галузі підготовки вчителів можна виділити кілька напрямів реформ.

Першими напрямами реформування в Великобританії стали централізація управління і стандартизація освіти в цілому і підготовки вчителів, зокрема. У 1984 р. урядом були ліквідовані «інститути педагогіки» територіальні установи, які здійснювали і контролювали підготовку

вчителів з 60-х років. Їх функції стала виконувати Національна Рада з акредитації підготовки вчителів (The National Council for Accreditation of Teacher Education (NCATE) – державний контролюючий орган в сфері підготовки вчителів. Дана структура була покликана скоротити автономію університетів і зблизити процес підготовки вчителів до реальних вимог школи [11].

Британські університети пережили подвійне потрясіння, оскільки автономія вищої педагогічної освіти була поставлена під загрозу. Спочатку, як і інші відділення, педагогічні факультети мали повну свободу у створенні різних курсів і впровадженні їх в практику процесу навчання, вважаючи за краще тримати на відстані сторонніх спостерігачів (outsiders), наприклад, уряд. Однак у даній ситуації не могло бути й мови про те, щоб противитися прагненню Ради з Акредитації контролювати роботу відділень з підготовки вчителів, інакше зміст педагогічної освіти не було б визнано відповідним загальноприйнятим стандартам, а студенти втратили б статусу кваліфікованих педагогів, в той час як педагогічні факультети не змогли б здійснювати набір студентів, і змушені були б закритися [4].

1988 р. став переломним у всій системі освіти Великобританії. У цьому році був прийнятий закон про реформи в освіті (The Education Reform Act), що передбачає реформи у всіх навчальних закладах, в тому числі педагогічних [12].

В результаті даних змін акцент в освіті вчителів був зроблений на практичну підготовку, а в теорії і практиці педагогічної освіти закріпився термін «підготовка вчителів» (teacher training), що відображає суть процесу [3].

Розглянемо обґрунтовані причини реформи методичної системи підготовки вчителів у Великій Британії, яка відбулася у 80-х роках ХХ століття. На початку другої половини ХХ століття у Великій Британії більшість педагогічних коледжів готували вчителів загального профілю. Хоча кожний студент поглиблено вивчав 1–2 предмети, їх готували не лише до викладання цих предметів, а до роботи з дітьми певного віку, тобто до викладання всіх предметів навчального плану в початковій школі, чи групи предметів у середній школі. У зв'язку з цим не існувало розподілу на факультети, а навчальний план залежав від віку дітей, до навчання яких готувався студент [13].

В узагальненому вигляді навчальний план коледжу включав 4 головні розділи підготовки майбутніх учителів: 1) обов'язкові «базисні» загальноосвітні курси: англійську

мову, культуру мовлення, у ряді коледжів – математику, мистецтво та ремесла, релігію, музику тощо; 2) різні комбінації педагогічних дисциплін: основи педагогіки, психології, гігієни, історії народної освіти та педагогіки; 3) 1–2 предметні курси, спрямовані перш за все на особистісну освіту студента, такі, що входять до складу звичайного циклу шкільних дисциплін (ці предмети підлягали досить глибокому вивченню, на них відводилося 6–12 годин на тиждень протягом трьох років навчання); 4) навчальні курси, пов'язані з роботою з дітьми певного віку (4–7 предметів за вибором студентів або пропоновані їм для вивчення у залежності від навчального плану того типу школи і віку дітей, з якими вони мали працювати по закінченні коледжу).

На вивчення «базисних» дисциплін відводилося 23% навчального часу, на педагогічні дисципліни (без педагогічної практики) – 25%, на предметні курси – 30%, на професійні 10–12%, ще 10–11% навчального часу відводилося на тьюторські заняття (дискусії, обговорення, індивідуальні та групові консультації).

Вивчаючи передумови і тенденції розвитку реформи вищої педагогічної освіти в Англії зазначимо, що в кінці 60-х на початку 70х рр. у системі педагогічної освіти Великої Британії відбулися значні зміни. В цей період, бере початок тенденція до вирівнювання якості університетської та неуніверситетської підготовки [14].

На думку багатьох учених, серед яких М. Нейш, оптимальним варіантом є комплексна чотирирічна програма підготовки бакалаврів педагогіки. Л. Пуховська, представляючи англійську модель професійної підготовки вчителів, зазначає, що становлення та розвиток системи педагогічної освіти у Великій Британії на різних історичних етапах були тісно пов'язані зі школою, з еволюцією середньої освіти в цілому. З часів прийняття в країні Акта Бальфура про започаткування системи середньої освіти (1902 р.) і до найбільшої в англійській історії реформи шкільної освіти (1988 р.) зміни в школі зумовлювали суттєву перебудову в підготовці вчителів [15].

З 1983 по 1991 рр. відбувається комерціалізація педагогічної освіти, в цьому вже починає проявлятися перетин глобалізації та європейської традиції, що виражається в Великобританії як приватизація вищих навчальних закладів.

Таким чином, у другій половині ХХ століття підготовка педагогічних кадрів в Великобританії стала державною проблемою. Зростання чисельності населення, розвиток

техніки і сучасних технологій вимагали збільшення кількості вчителів і підвищення якості їх підготовки. Брак вчителів, небажання випускників працювати в школі через низького соціального статусу професії, зарплати, а також існуючий рівень педагогічної освіти не задовольняли громадськість і піддавалися гострій критиці [10].

Слід відзначити, що в 80-90 рр. змінилась концепція викладання педагогічного курсу в університетах Великої Британії. До реформи освіти основну увагу в педагогічній підготовці вчителів приділялось прагматичній педагогіці. Питання дидактики розглядалось з позицій педоцентризму, у відповідності з якими в основу навчання і виховання були покладені інтереси дітей, їхні потреби [5].

На початку 90-тих рр. знову виявляється тенденція до повернення основного етапу підготовки вчителів на базу шкіл, яка актуальна донині. Змінилися і основні професійні акценти: тепер індивідуальні інтереси і потреби учнів вважаються провідною ланкою класно-урочної роботи, а взаємини в системі «вчитель-учень» є домінантою педагогічної діяльності [4].

У 90х рр. виникла оновлена модель британської педагогічної освіти, яка відносно рівномірно поєднує спеціально-предметний, загальнонауковий, психолого-педагогічний компоненти підготовки та педагогічну практику [9].

Першим напрямом освітніх реформ у Великій Британії, стало те, що у 1991 р. були сформульовані національні цілі освіти та професійної підготовки (National Targets for Education and Training – NTET) [16] які передбачають забезпечення рівних можливостей в отриманні освіти в усіх прошарках населення; залучення роботодавців до інвестування коштів в професійне вдосконалення та перепідготовку своїх працівників; стимулювання безперервної освіти і подальшої освіти дорослих та ін. Моніторинг їх реалізації був заснований на регіональному та національному рівнях. Відповідно до Освітнім актом 1992 р (Education Act) всі інститути і коледжі, в тому числі політехнічні та педагогічні, отримали можливість мати статус університетів, що значно розширило університетський сектор педагогічної освіти [17].

У 1993 р урядом було сформовано Національний консультативна рада за програмними цілями освіти і підготовки (National Advisory Council for Education and Training Targets), який отримав повноваження

відстежувати реалізацію цілей освіти, а також переглядати їх відповідно до нових вимог до підготовки професійних кадрів в сучасному світі.

Другим напрямком освітніх реформ Великої Британії стала зміна системи державної акредитації та фінансування підготовки вчителів. У новій версії закону про освіту (1994 г.), уряд змінив систему фінансування вищої педагогічної освіти, а також визначило національні стандарти до підготовки вчителів, які потім неодноразово змінювалися і доповнювалися,

В 1994 р. на зміну Раді з акредитації прийшло Агентство з підготовки вчителів (Teacher Training Agency – ТТА) [18].

Крім контролюючих функцій Ради, Агентству було доручено фінансування всієї системи підготовки вчителів. Відповідно до закону фінансування університетської педагогічної освіти було відокремлено від Ради по фінансуванню вищої освіти і приєднано до Агентства але підзвітним потреб. Таке рішення ґрунтувалося на положенні, що вища освіта не реалізує необхідний і значний внесок в підготовку вчителів, яка здійснюється у відриві від реальних потреб школи якості навчальних закладів та результатів перевірок спеціально створеної комісії з освітнім стандартам (Office for Standards in Education) [19]

Третім напрямком реформ британської системи підготовки вчителів стала розробка і впровадження моделі «партнерства університетів зі школами. В останній чверті ХХ століття британські педагоги і дослідники вели активну дискусію про моделях підготовки вчителів, розглядаючи в якості основних практико-орієнтовану і академічну, в результаті чого перевага виявилася на стороні практико-орієнтованої моделі. Це дало можливість зблизити діяльність університетів і шкіл по підготовці вчителів. Тепер школи могли управляти ходом курсів підготовки вчителів і співпрацювати з ВНЗ за своїм вибором і розсуд.

Четвертим напрямком реформ в галузі підготовки вчителів у Великій Британії було впровадження централізованого контролю якості освіти. З 90-х років ХХ століття Агенція з підготовки і розвитку ретельно контролює освітній процес підготовки вчителів і наполягає на централізованій його організації, В зв'язку з цим були розроблені досить жорсткі стратегії контролю і критерії готовності вчителів-початківців до професійної діяльності. Так в 1995 р. Агентством був опублікований повний список компетенцій, якими повинен опанувати майбутній учитель.

У 1998 році Департамент освіти і науки вперше опублікував перелік національних, професійних стандартів для підготовки вчителів, незалежно від обраного освітнього маршруту. Стандарти головним чином містять перелік компетенцій, практичних умінь і навичок, які повинен продемонструвати випускник при отриманні кваліфікації. В даний час навчальні заклади перевіряються кожні 2 роки. Заохочується взаємодія вузівських тьюторів, шкіл і комісії за стандартами. За результатами перевірок Агентство з підготовки та розвитку вирішує питання про продовження, або припинення діяльності навчального закладу [3].

Висновки та перспективи подальших розвідок напряму. Отже, зміни у вищій освіті Великої Британії найбільше торкнулися педагогічної освіти і, перш за все, необхідно було розв'язати протиріччя між високими вимогами, що пред'являлися англійським суспільством до вчителів, і недостатнім рівнем його професійної підготовки.

У цьому контексті уряд Великої Британії спрямував усі зусилля на розширення функцій учителя в школі та оновлення початкової ланки освіти, поліпшення підготовки педагогічних працівників у цілому та створення єдиного освітнього простору в країнах Європейської Співдружності.

СПИСОК ДЖЕРЕЛ

1. The Study of Education / I ed. J.W. Tibbie. - Lnd.: Routledge & Kegan Paul. – 1967. – P. 9.
2. Зискин К. Е. Профессионально-педагогическая подготовка учителей средней школы на педагогических отделениях университетов Великобритании во второй половине XX в. : Дис. ... канд. пед. наук : 13.00.01. – Москва, 2002. – 157 с.
3. Абазовик Е. В. Подготовка учителей в Великобритании и России в условиях болонского процесса: Дис. ... канд. пед. наук : 13.00.08. – Санкт – Петербург 2010. – 162 с.
4. Онищенко Ю. Ю. Формирование профессионализма учителя в системе педагогического образования в Великобритании (конец XX – начало XXI вв.) : Дис. ... канд. пед. наук : 13.00.01. – Коломна, 2007. – 168 с.
5. Погребняк Н. М. Основні напрямки реформування вищої педагогічної освіти Великобританії / Н. М. Погребняк // Вісник Луганського національного університету імені Тараса Шевченка. Сер.: Педагогічні науки : 36. наук. ст. – Луганськ, 2010. – Вип. 16 (203). – Ч. II. – С. 278–286.
6. Кіщенко, Ю. В. Історико-соціальні передумови становлення сучасної системи

професійної підготовки вчителів в Англії та Уельсі / Ю. В. Кіщенко // Педагогічні науки : 36. наук. праць. – Херсон: ХДУ, 2005. – Вип. 40. – С. 423–428.

7. Department for Education and Employment. Excellence in Schools. White Paper presented to Parliament by the Secretary of State For Education and employment by Command of Her Majesty. London: DfEE, 1997. – 153 p.

8. DfEE (Department for Education and Employment). White Paper : Schools Achieving Success.– Annesley, Nottinghamshire: DfEE Publications, 2001. – 73 p.

9. Задорожна І. П. Особливості методичної підготовки вчителів англійської мови у Великій Британії: Дис... канд. пед. наук: 13.00.04. – Т., 2002. – 332 с.

10. Стрункина Ю. В. Профессиональная подготовка педагогических кадров во второй половине XX века: на материалах Великобритании и России : Дис. ... канд. пед. наук : 13.00.01. – Ставрополь – 2012. – 158 с.

11. The National Council for Accreditation of Teacher Education – Електронний ресурс. – [Режим доступу] : <http://www.ncate.org/>

12. Education Reform Act 1988 – Електронний ресурс. – [Режим доступу] : <http://www.legislation.gov.uk/ukpga/1988/40/part/II/chapter/I>

13. Кучай Т. П. Динаміка змін у педагогічній освіті Великої Британії / Т. П. Кучай // Психолого-педагогічні проблеми сільської школи: Збірник наукових праць Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини / Ред. кол.: Побірченко Н.С. (гол. ред.) та інші. Умань: РВЦ «Софія», 2008. Випуск 25. – С. 45–51.

14. Кучай Т. П. Стратегии развития высшей школы Великобритании // Вектор науки Тольятинского Государственного университета.– 2010.–№2 (12).– С. 193–195.

15. Кучай Т. П. Підготовка майбутніх учителів в університетах Великої Британії до екологічного виховання учнів: Дис. ... канд. пед. наук : 13.00.01. – Черкаси, 2009. – 204 с.

16. National Targets for Education and Training – Електронний ресурс. – [Режим доступу] : <http://www.oxfordreference.com/view/10.1093/oi/authority.20110803100224642>

17. Education (Schools) Act 1992 CHAPTER 38 – Електронний ресурс. – [Режим доступу]: <http://www.legislation.gov.uk/ukpga/1992/38>

18. Teacher Training Agency – Електронний ресурс. – [Режим доступу] : <http://www.legislation.gov.uk/ukpga/1994/30/part/I/crossheading/the-teacher-training-agency/enacted>

19. Office for Standards in Education – Електронний ресурс. – [Режим доступу]: <https://www.gov.uk/government/organisations/ofsted>

REFERENCES

1. The Study of Education / Ed. J. W. Tibbie. Lnd.: Routledge & Kegan Paul. 1967. – P. 9.

2. Ziskin, K. E. (2002). *Professyonal'no-pedahohyeshkaya podhotovka uchytel'ey sredney shkoly na pedahohyeshkykh otdeleniyakh unyversytetov Velykobrytanyy vo vtoroy polovynе XX v.*: Dys. ... kand. ped. nauk : 13.00.01. [Professional-pedagogical preparation of secondary school teachers at the pedagogical departments of the universities of Great Britain in the second half of the 20th century. : Dis ... Candidate ped Sciences: 13.00.01.] Moscow.

3. Abazovik, E. V. (2010). *Podhotovka uchytel'ey v Velykobrytanyy y Rossyy v uslovyakh bolonskoho protsessa*: Dys. ... kand. ped. nauk : 13.00.08 [Preparation of Teachers in Great Britain and Russia in the Bologna Process] St. Petersburg.

4. Onishchenko, Yu. Yu. (2007). *Formyrovanye professyonalizma uchytelya v systeme pedahohyeshkoho obrazovaniya v Velykobrytanyy (konets XX – nachalo XXI vv.)*. : Dys. ... kand. ped. nauk : 13.00.01 [Formation of teacher's professionalism in the system of pedagogical education in Great Britain (end of XX – beginning of XXI centuries)]. Kolomna.

5. Pogrebnyak, N. M. (2010). *Osnovni napryamky reformuvannya vyshchoyi pedahohichnoyi osvity Velykobrytaniyi. Visnyk Luhans'koho natsional'noho unyversytetu imeni Tarasa Shevchenka*. [The main directions of the reform of higher education in Great Britain] / N. M. Pogrebnyak. *Visnyk of Lugansk National University named after Taras Shevchenko*.: Pedagogical sciences. Lugansk, V. 16 (203). Ch. II.

6. Kishchenko, Yu. V. (2005). *Istoryko-sotsial'ni peredumovy stanovlennya suchasnoyi systemy profesyynoyi pidhotovky vchyteliv v Anhliyi ta Uel'si*. [Historical and social prerequisites for the formation of a modern system of teacher training in England and Wales]. Pedagogical sciences: Sciences works. Kherson: KHDU, V. 40.

7. Department for Education and Employment. Excellence in Schools. White Paper presented to Parliament by the Secretary of State For Education and employment by Command of Her Majesty. London: DfEE, 1997.

8. DfEE (Department for Education and Employment). White Paper : Schools Achieving Success. Annesley, Nottinghamshire: DfEE Publications, 2001.

9. Zadorozhnaya, I. P. (2002). *Osoblyvosti metodychnoyi pidhotovky vchyteliv anhliys'koyi movy u Velykiy Brytaniyi*. [Peculiarities of methodical preparation of English language teachers in Great Britain: Diss ... Candidate. ped Sciences: 13.00.04] Ternopyl.

10. Strunkin, Yu. V. (2012). *Professyonal'naya podhotovka pedahohyeshkykh kadrov vo vtoroy polovynе XX veka: na materyalakh Velykobrytanyy y Rossyy*. [Professional training of pedagogical personnel in the second half of the XX century: on

materials of Great Britain and Russia: Dis. ... Candidate ped Sciences: 13.00.01.] Stavropol

11. The National Council for Accreditation of Teacher Education – Retired from : <http://www.ncate.org/>

12. Education Reform Act 1988. Retired from : http://www.legislation.gov.uk/ukpga/1988/40/part/II/c_hapter/I

13. Kuchai, T. P. (2008). *Dynamika zmin u pedahohichniy osviti Velykoyi Brytaniyi*. [Dynamics of changes in pedagogical education of the Great Britain]. Psychological-pedagogical problems of rural school: Collection of scientific works of the Uman State Pedagogical University named after Pavlo Tychyna / Ed. number: Pobirchenko N.S. (Chief Editor) and others. Uman: RVC «Sofia», Issue 25.

14. Kuchai, T. P. (2010). *Stratehiyya razvytyya vysshey shkoly Velykobrytanyy*. [Strategy of development of the high school of Great Britain. The vector of science of Togliatinsky State University. №2 (12)]

15. Kuchai T. P. (2009). *Pidhotovka maybutnikh uchyteliv v unyversytetakh Velykoyi Brytaniyi do ekolohichnoho vykhovannya uchniv*. [Preparation of the future teachers in the universities of Great Britain for the ecological upbringing of students: dys. ... Candidate ped. Sciences: 13.00.01.] Cherkasy.

16. National Targets for Education and Training Retired from : http://www.oxfordreference.com/view/10.1093/oi/auth_ory.20110803100224642

17. Education (Schools) Act 1992 CHAPTER 38. Retired from : <http://www.legislation.gov.uk/ukpga/1992/38>

18. Teacher Training Agency. Retired from : <http://www.legislation.gov.uk/ukpga/1994/30/part/I/crossheading/the-teacher-training-agency/enacted>

19. Office for Standards in Education. Retired from: <https://www.gov.uk/government/organisations/ofsted>

ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРА

ЗОРОЧКІНА Тетяна Сергіївна – кандидат педагогічних наук, доцент Черкаського національного університету імені Богдана Хмельницького

Наукові інтереси: розвиток вищої педагогічної освіти у Великій Британії, підготовка педагогічних кадрів.

INFORMATION ABOUT THE AUTHOR

ZOROCHKINA Tetiana Sergiivna – Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor of Bohdan Khmelnytsky National University at Cherkasy.

Circle of research interests: the development of higher pedagogical education in the UK, the training of teachers.

*Дата надходження рукопису 24. 12. 2017 р.
Рецензент – д.п.н. професор В. Ф. Черкасов*